

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Angel Arriolabengoa

*Aramaio, Araba
(1932)*

Aurkibidea



Biografia



Zintak

ARA-117

- **Proiektua:** Aramaioko ipuinak eta kondairak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Arriolabengoa, Divina
- **Data:** 2010-05-10
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin
- **Transkribatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin
- **Emalea:** Ozaeta Elorza, Arantza

Pasarteak

1. Berriotxoaren bizitza kontatzen zien amak

- **Erref:** ARA-117/003
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:03:50. **Bukatu:** 00:05:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

<p>Ipuin askorik ez zen entzuten etxean. Amak gehiago aitak baino. Antonio (Balentin) Berriotxoaren bizitza kontatzen zien liburu batetik.</p>

Transkripzioa

-Etxian ipuinik-eta kontatzen zan?
-Etxien ipuiñek? Ipuiñek ez. Orduen eitten zan etxien errezauro asko ta lana gehixau.
-[Kontatzen otsuela] lau-bost-sei urtekin.
-Ba "Atxia mutxia" ta holako kontuok, holako kontu batzuk bai.
-Eta zein izaten zan, ama ala aitte?
-Aittak gurien kontu gutxi, amak gehixau. Amak kontetan joskunan, badakin zer? Antonio Berriotxoan bizimodue. Jaukonan haren liburue, eta

ha liburue leiduten jonan eta haren bizimodue kontau joskunan beti. Zela harri gaiñien lo eitten auen, zelako erresaixuak errezaten auen, ta zenbat gauza eitten zittuen. Hoixe, holako gauzak.

-Zure amak leiduten jakitzie orduen... Nun ikesi auen?

-Etxaixanat. Harek leidu ba justuen, eta hori liburuoi jaunana euskeraz, eta oindion be eongon Aldekon hori, holakotxe liburutzarra. Antonio Berriotxoan bizimodue.

2. Anaia ganaduen askapean ezkutatuta

- **Erref:** ARA-117/005
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:05:35. **Bukatu:** 00:08:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Tia-abuelak ez zekien erdararik, eta falangistek galdetu ziotenean "aquí hay rojos?" buruarekin baietz egin zien. Angelen anaia Florian ganaduen askapean ezkutatuta egon zen, etxea arakatzan zuten bitartean. Ohituta zeuden soldaduak ikusten, milizianoak egunero-egunero egoten baitziren gosaltzen. Teniente batek gomak ematen zizkion tiragomak egiteko.

Transkripzioa

-Abanzie egon zanien Kurtzetatik, horreik etorri zittunan, ba, milizianuek jazan hor eta haik takarran pasau zittunan hor, lehelengo, gure etxe ondolik beherutze. Eta gero etorri zittunan horreik falangistok, haren atzetik. Eta, hori, tia, jabillenan erropie garbiketan fregaderan. Eta gorra jaukanan harek, haundixe jaukanan gorra, eta erderaz be harek ez jakixanan ezebe, gurien amak eta asko ez, baiñe harek gutxiau. Eta hareik preguntau jutsenen handik: "¿Aquí hay rojos?", esan jutsenen, "¿Rojos, aquí hay rojos?", eta bestiek buruaz itten jutsenan holan, baietz. Ez jonan entzuten ezebe, buruaz holan. Eta, jode, bota atioi eta etxie erregistetan, dana, etxe guztie erregistau junen. Eta hori, anekdota bat ordukue. Horreaz akordetan non.

-Gordeta egon zitzen,ez? Edo kortan gorde in zitzen?

-Ez, ez. Kortan gorde zonan, askapeien gorde zonan Florian. Ha ni baiño nausixae zonan eta, nik gerra denboran, orduen eukiko nittunan bost urte edo, bost urte eukiko nittunan, eta Florianek, ba, hamazazpi, ha ya mutil nausitxue. Eta egon zonan kortan aska azpizen gordeta egon zonan hareik etorri zienien.

-Izengo zan, bost urtekin, inpakto... hori holan ikustie soladauok sartzen eta.

-Bueno, bai, inpaktue bai, baiñe lehen aurretik be beti egoten zittunan, han egun gehixenetan egoten zittunan, ba, milizianuek armozten, morokille jaten eta holako gauzak itten egoten zittunan. Akordetan non, bat zan han teniente-edo itten auena, Koipe, eta harek ekarten usten honeik gomok, ibiltten zittuen hemorragiak eta lotzeko, ez dakitzu? Tubozko holako goma batzuk, holako tamaiñoiko batzuk, eta tiragomie eitteko emuten usten hareik. Eta eukitzen zittuen harek katuska elegantiek eukin harek, narruzkuek. Eta ni mahaipien, haik armozten dazela hari katuskai begire ibiltten nitzen.

3. Ia pinurik ez zen sasoi hartan

- **Erref:** ARA-117/007
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:08:42. **Bukatu:** 00:10:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserriak asko aldatu dira azkenaldian. Etxe inguruak antzera daude. Lehen dena soroa zen, pinurik ez zegoen ia. Aldekoak izan ziren Aramaion pinudia sartu zuten lehenak.

4. Laneko eta elizako kontuak nagusi

- **Erref:** ARA-117/008
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:10:25. **Bukatu:** 00:11:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Laneko gauzak izaten ziren mahaian kontatzen ziren kontuak. Amak elizako kontuak gehiago. "Errezau fuerte eta lana gehixau" egin behar ei zen.

5. Andreak etxean eta kanpoan lan

- **Erref:** ARA-117/009
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:11:08. **Bukatu:** 00:12:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Gizonak egin ohi zituen indarra behar zuten lan gogorrak. Andreak egiten zituen etxeako eta baratzekoak. Baina andreak beti laguntzen zuen kanpoko lanetan ere: jorran, belarretan eta abar.

Transkripzioa

- Eta ama eta aitte ikusitte, zeñek euken lan-karga haundixaue orduen?
- Lan-karga haundixaue? Zela lan karga haundixaue?
- Ba, lan, e.. Eztakit, ba, egunian ziber lan gehixau edo bixek... bakoitzak...
- A, ez ez, amak jaukenan bere lanak eta aittek bere lanak. Aittek, ba, baserriko lanak, lan fuertiek-eta, organizau ta ein, aittek. Aitte langille fuertie zonan. Ta ama, ba, ama zonan, ba, beti etxeako lanak: etxeako lanak iñ eta, ba, bazkaixe preparau eta, ba, oilluek eta bere... beste lan... etxe inguruko lanak.
- Familixie amak.
- Familixie amak, bai
- Hori baserri danetan zan holan, ez?

- Bai, bai, bai...
- Emaztea: Bueno, andriek asko konpartitzen auen gizonaz e? Soluen ta... asko.
- A, bai, bai. Hazixek ifini biher zienien ta arto jorran eta...
- Emaztea: Bai jorran, bai miezketan... [...] zan goldan ta ganauen...
- Bai, bai, bai, soluen, ba, soloko lana euenien, andrie beti ta landan bedarrak erretiretan eta hor lanetan bai, bai...
- Andriek, andriek lan asko itten euen.

6. Auzoen arteko borrokatxoak

- **Erref:** ARA-117/010
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:12:18. **Bukatu:** 00:14:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:

Aldekoan behi asko izaten zuten. Bera mutikotan laguntzen ibiltzen zen. "Hor goiko landetan" kantatzen du. Auzoen arteak burlak eta borrokatxoak izaten ziren neska-mutikoen artean. Nagusiagotan ere bai inoiz, harrika egin neska laguntzera zetozen kanpoko mutilei eta horrelakoak.

7. Eskolara oinez, bazkaria aldean hartuta

- **Erref:** ARA-117/013
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:17:48. **Bukatu:** 00:20:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Udaletxe gainean zegoen eskola. Uribarritik kalera etortzen ziren oinez, hankak bustita askotan. Tortilla eta odolestea jateko. Arratsaldean, eskolatik irtenda gero, elizara bisitara joan behar, eta udaberrian dotrinara.

8. Maisuaren eta abadearen zigorren beldur

- **Erref:** ARA-117/015
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:21:45. **Bukatu:** 00:24:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Oso oroitzapen txarra du eskolaz. Maisu kalamidade bat zuten, eta haren ordezkoa txarragoa. Makila erraz erabiltzen zuen. Behin zigortu egin zituen, baina dotrinara joan behar zuten Uribarrira eta alde egin zuten. Hurrengo egunean, maisuak etxera bidali zituen; anaia topatu zuen bidean eta "txorixek ikesten" joateko aholkatu zien. Hurrengo egunerako dena konpondu zen abadeari esker.

9. Kaletar batekin izandako istilua

- **Erref:** ARA-117/017
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:25:52. **Bukatu:** 00:27:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Kaletarrek aurrean erabiltzen zituzten baserritarrak. Anekdotak bat kontatzen du: kaleko mutil handiago bati ostikada bat eman zion, eta gero haren mendekuaren beldurrez ibili zen; baina mutil zaharrago batzuek defenditu egin zuten. Orduan bakoitzak defendatu behar zuen bere burua.

10. Maisu mozkorra

- **Erref:** ARA-117/018
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:27:46. **Bukatu:** 00:30:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Balnearioan urtebete bakarrik ibili ziren eskolan. Ez zuten ezer ikasten. Maisu mozkorra izan zuten. Behin tabernatik eraman zuten Angelek eta beste batek eskolara, besotik hartuta. Partikularreko dirua aurreratzeko eskatu zion behin.

11. Mediku Zaharra

- **Erref:** ARA-117/019
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:30:32. **Bukatu:** 00:31:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Maisua, medikua, abadea... ziren herriko pertsonaiak. Mediku Zaharraren kontuak. Xelebre samarra zen. Ona zen artatzen, jendea ezagutu ere ondo egiten zuen, baina mediku gisa nolabaitekoa zen.

12. Zortzi abade Aramaion

- **Erref:** ARA-117/020
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:31:45. **Bukatu:** 00:33:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Guardia zibilak, sekretarioa eta abadeak ziren herriko nagusiak. Abadeen artean Uribarrikoak agintzen ei zuen gehien. Baziren orduan zortzi bat abade Aramaion. Abadeak ondo konpontzen ziren elkarrekin. Eguenetan Gasteizera joaten ziren dotore-dotore; "juergara", Angelen ustez.

13. Gabonetako "erronkak"

- **Erref:** ARA-117/025
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:36:13. **Bukatu:** 00:37:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Apur bat nagusitutakoan, Gabonetan "erronkak" egiteko ohitura zegoen, okerrak. Behin kanpaiaren sokari azaburu bat lotu zioten, eta haizea irteten zenean bere kasa jotzen zuen. Abadea larri, zer halako ote zen igarri ezinik.

14. Elizako kanpaiak

- **Erref:** ARA-117/027
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:37:58. **Bukatu:** 00:39:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Auzo guztietan jai bezperetan "errepikak" jotzen ziren. Domeketan, meza baino ordubete eta ordu erdi lehenago ere bai. Azkena, mezara sartzeko unean. Kanpaien bidez adierazten ziren elizkizunak.</p>

15. Angelen lehen jaunartzea

- **Erref:** ARA-117/028
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:39:40. **Bukatu:** 00:41:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak

Laburpena:

Angelek bakar-bakarrik egin zuen jaunartzea, familiakorik eta jantzi berezirik gabe. Dotrina buruz ikasi zuen.

16. Jainkoaren zigorra Angelen begiko gaitza

- **Erref:** ARA-117/029
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:41:22. **Bukatu:** 00:42:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Begietako gaitza izan zuen, eta behin abadearekin egin zuen topo, Gasteizerako autobusean sendagilearengana zihoala. "Granujatu egin da bai eta jainkoaren kastigua da" esan zion amari. Angeli ez zitzaion asko gustatu.

17. Penitentzia zelebrea

- **Erref:** ARA-117/031
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:43:01. **Bukatu:** 00:43:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Abadeak aitari esku barruan mun egitea agindu zion penitentzia bezala. Lotsa handiak pasatu zituen aitari esateko, baina arazo barik konpondu zen gauza.

18. Oiloari igeri erakusten

- **Erref:** ARA-117/033
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:45:35. **Bukatu:** 00:47:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Oilo bati igerian erakusten ibili ziren bera eta laguna, eta hurrengo egunean akabatuta agertu zen. Etxekoandreaen haserrea. Angel ondo libratu zen hartatik.

19. Txori harrapatzen eta "eskiatzen" neguan

- **Erref:** ARA-117/035
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:47:34. **Bukatu:** 00:48:52

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Galbaheaz eta zepoaz harrapatzen zituzten txoriak neguan, inguruak zuritzen zirenean. Beti busti-busti eginda ibiltzen ziren. Ohol handi baten gainean ere irristatzen ziren zelaian behera.

20. Abadea igerilari biluziak uretatik ateratzera

- **Erref:** ARA-117/036
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:48:52. **Bukatu:** 00:50:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Erreka zen euren garbitzeko lekua, "dutxa", etxean ez baitzegoen ur korronterik. Bainatu biluzik egiten ziren errekan. Abadea etorri zitzaien behin, eta denak "takarran" kanpora; oinutsik, galtzadaren gainetik ihes egin zuten oinak urratuta.

21. Abadeari bidea zabaltzen elurretan

- **Erref:** ARA-117/037
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:50:50. **Bukatu:** 00:51:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Elur handia zegoenean eta Uribarriko abadeak Arriolara joan behar, bidea irekitzen auzo bietako mutilek.

22. Txorromorroka neska eta mutil

- **Erref:** ARA-117/038
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:51:26. **Bukatu:** 00:53:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Angeli gogora etortzen zaio zelan ibiltzen ziren neska eta mutil txorromorroka. Neskek ez zuten kulerorik erabiliko, eta bata bestearen gainean, eta abadea begira egoten zen, eta barrez... Sinestezina egiten zaio.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com